

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3MCdo/12/2014
Identifikačné číslo spisu:	8112220080
Dátum vydania rozhodnutia:	21.04.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Daniela Sučanská
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:8112220080.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Daniely Sučanskej a sudcov JUDr. Emila Franciscyho a JUDr. Eleny Siebenstichovej, v právnej veci žalobcu EOS KSI Slovensko, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pajštúnska č. 5, IČO: 35724803, zastúpeného advokátskou kanceláriou TOMÁŠ KUŠNÍR, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Pajštúnska č. 5, proti žalovaným 1/ J.P., bývajúcemu v R., 2/ Q.P., bývajúcej v R., 3/ F. Y., bývajúcej v R., o zaplatenie 2 600,35 € s príslušenstvom, za účasti vedľajšieho účastníka na strane žalovaných Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS, so sídlom v Prešove, Námestie legionárov č. 5, zastúpeného JUDr. Ambrózom Motykom, advokátom so sídlom v Stropkove, Nám. SNP č. 7, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 12 C 186/2012, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 30. septembra 2013 sp. zn. 16 Co 138/2013 a rozsudku Okresného súdu Prešov z 25. apríla 2013 č.k. 12 C 186/2012-125, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie z a m i e t a.

Žalobca je povinný zaplatiť vedľajšiemu účastníkovi Združeniu na ochranu občana spotrebiteľa HOOS, so sídlom v Prešove, Námestie legionárov č. 5 trovy konania o mimoriadnom dovolaní vo výške 131,15 € do rúk advokáta JUDr. Ambróza Motyku, so sídlom v Stropkove, Nám. SNP č. 7, do 3 dní.

Žalovaným 1/ až 3/ nepriznáva náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní.

Odôvodnenie

Okresný súd Prešov rozsudkom z 25. apríla 2013 č.k. 12 C 186/2012-125 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal, aby žalovaným bola uložená povinnosť zaplatiť mu 2 600,35 € s príslušenstvom špecifikovaným v žalobe. V odôvodnení uviedol, že právna predchodkyňa žalobcu (Slovenská sporiteľňa, a.s.) a žalovaní 1/ a 2/ uzatvorili 17. marca 2003 zmluvu o úvere; žalovaná 3/ sa stala ručiteľkou úveru. Úver, ktorý bol poskytnutý vo výške 50 000 Sk, mal byť splácaný v mesačných splátkach po 1 170 Sk. Vzhľadom na neplnenie podmienok splácania úveru bola 10. januára 2010 uzatvorená „Dohoda o uzavretí splátkového kalendára a uznaní záväzku“ (ďalej len „Dohoda“), v ktorej

žalovaný 1/ uznal čo do právneho dôvodu a výšky záväzkov voči žalobcovi a vyhlásil, že má vedomosť o premlčaní dlhu. Súd prvého stupňa považoval predmetnú zmluvu o úvere za spotrebiteľskú zmluvu a konštatoval, že k uznaniu záväzku žalovaným 1/ došlo na žalobcom vopred pripravenom tlačive, názov, formulácie a obsah ktorého nemôže bežný spotrebiteľ ovplyvniť a môže ho zmiasť do tej miery, že si ani neuvedomuje právne následky tohto úkonu. Pre rozpor s dobrými mravmi považoval Dohodu za neplatný právny úkon. So zreteľom na všetky okolnosti, za ktorých došlo k uzavretiu Dohody, súd prvého stupňa uzavrel, že vzhľadom na plynutie premlčacej doby od 20. februára 2008 a podanie žaloby na súde 2. júla 2012 treba prihliadnuť na účinne vznesenú námietku premlčania a v dôsledku toho žalobu zamietnuť. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Prešove rozsudkom z 30. septembra 2013 sp. zn. 16 Co 138/2013 napadnutý rozsudok potvrdil ako vecne správny (§ 219 ods. 1 O.s.p.); rozhodol tiež o trovách odvolacieho konania. Stotožnil sa názorom súdu prvého stupňa, že Dohoda je neplatná, lebo sa prieči dobrým mravom. Žalovaný 1/ neuznal dlh tak, ako to predpokladá § 558 Občianskeho zákonníka, ktorý vyžaduje, aby uznanie dlhu v písomnej forme malo také textové vyjadrenie, ktoré nevyvoláva pochybnosti o tom, že dlžník vie o premlčaní záväzku. Žalobca ale v konaní nepreukázal, že by žalovanému 1/ takéto informácie poskytol, preto Dohoda nemohla vyvolať právne dôsledky predpokladané v § 110 ods. 1 Občianskeho zákonníka o začatí plynutia novej 10-ročnej premlčacej doby. Ak žalobca sám, využívajúc faktickú nerovnosť zmluvných strán, vyhotovil takúto Dohodu, konal v rozpore s dobrými mravmi. Odvolací súd uzavrel, že pokiaľ teda súd prvého stupňa nepriznal právne účinky Dohode a dospel k záveru o účinnom vznesení námietky premlčania, rozhodol vecne správne. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p. a § 149 ods. 1 O.s.p.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) na základe podnetu žalobcu napadol rozsudky prvostupňového a odvolacieho súdu mimoriadnym dovolaním, v ktorom navrhol tieto rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť súdu prvého stupňa na ďalšie konanie. Súdom vytkol, že nesprávne posúdili charakter právneho vzťahu založeného zmluvou o úvere. Právny vzťah, z ktorého je vyvodzovaný žalobou uplatnený nárok, posudzovali totiž nesprávne podľa ustanovení Občianskeho zákonníka. Prehliadli, že zmluva o úvere je absolútny obchodný záväzkový vzťah (§ 261 ods. 3 písm. d/ Obchodného zákonníka), na ktorý treba aplikovať ustanovenia Obchodného zákonníka bez ohľadu na to, kto sú účastníci tohto právneho vzťahu. Žiadne zákonné ustanovenie zabezpečujúce ochranu spotrebiteľa, a to ani § 54 Občianskeho zákonníka nezakladá možnosť voľby toho právneho režimu, ktorý je pre spotrebiteľa priaznivejší. To, čo je predmetom posúdenia v rámci ochrany spotrebiteľa, sú zmluvné podmienky, a nie režim právneho vzťahu. Vychádzajúc z charakteru zmluvy o úvere uzatvorenej podľa § 497 až § 507 Obchodného zákonníka treba tento zákonník aplikovať pri riešení otázky premlčania, ktorá je v ňom tiež upravená. V zmysle § 397 Obchodného zákonníka je všeobecná premlčacia doba štyri roky. V ďalšej časti mimoriadneho dovolania podal generálny prokurátor výklad a rozbor § 110 ods. 1 Občianskeho zákonníka a § 558 Občianskeho zákonníka, charakterizoval inštitúty upravené v týchto ustanoveniach a vysvetlil odlišnosti podmienok a právnych následkov uznania práva a uznania dlhu. Konštatoval, že Dohoda obsahuje všetky náležitosti, ktoré zákon vyžaduje pre platné uznanie dlhu a že súdy v predmetnej veci neskúmali dôvodnosť vznesenej námietky premlčania súvislostiach, ktoré sú naznačené v mimoriadnom dovolaní. Napadnuté rozsudky založili na nesprávnej aplikácii ustanovení Občianskeho zákonníka, i keď právna úprava premlčania je obsiahnutá v Obchodnom zákonníku. V dôsledku toho sú tieto rozsudky v rozpore s platným právom.

Žalovaná 3/ a vedľajší účastník vo vyjadreniach k mimoriadnemu dovolaniu uviedli, že rozhodnutia súdov nižších stupňov sú vecne správne a navrhli dovolanie zamietnuť.

Žalobca a žalovaní 1/ a 2/ sa k mimoriadnemu dovolaniu písomne nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutie v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s

§ 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba zamietnuť.

Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e O.s.p., ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

Na výskyt procesných väd konania vymenovaných v § 237 O.s.p. a tiež tzv. iných väd konania majúcich za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 241 ods. 2 O.s.p.) prihliada najvyšší súd nielen v konaní o dovolaní (viď § 242 ods. 1 O.s.p.), ale aj v konaní o mimoriadnom dovolaní (viď § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) bez zreteľa na to, či boli alebo neboli v tomto mimoriadnom opravnom prostriedku uplatnené. Procesné vady konania v zmysle § 243f ods. 1 písm. a/ a b/ O.s.p. neboli v mimoriadnom dovolaní uplatnené a v konaní o tomto opravnom prostriedku ani nevyšli najavo.

Generálny prokurátor namieta, že napadnuté rozhodnutia spočívajú na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho však interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Z napadnutých rozhodnutí vyplýva názor súdov, podľa ktorého „spotrebiteľský charakter“ zmluvy o úvere predurčuje aplikáciu ustanovení Občianskeho zákonníka nielen na ochranu spotrebiteľa pred neprijateľnými zmluvnými podmienkami, ale aj na posúdenie premlčania práv z právneho vzťahu založeného touto zmluvou (i keď podľa Obchodného zákonníka ide o absolútny obchod). Generálny prokurátor zastáva opačný názor a zdôrazňuje, že predmetom posúdenia v rámci ochrany spotrebiteľa, sú zmluvné podmienky, a nie režim právneho vzťahu. Vychádzajúc z charakteru zmluvy o úvere uzatvorenej podľa § 497 až § 507 Obchodného zákonníka generálny prokurátor konštatuje, že napriek „spotrebiteľskému charakteru“ úverovou zmluvou založeného vzťahu treba premlčanie práva posudzovať podľa Obchodného zákonníka.

V súvislosti s posudzovaním, či námietka premlčania bola v preskúmvanej veci vznesená účinne, vychádzal súd prvého stupňa z názoru, že Dohoda je absolútne neplatná (a preto nemala žiadne právne účinky). Odvolací súd dospel k rovnakému názoru, pričom doplnil dôvody, so zreteľom na ktoré mal tiež za to, že Dohoda je neplatná [sčasti vzhľadom na máťuce formulácie v nej obsiahnuté, ale predovšetkým pre rozpor s dobrými mravmi (§ 3 ods. 1 a § 39 Občianskeho zákonníka)]. V mimoriadnom dovolaní podal generálny prokurátor výklad inštitútov uznania práva a uznania dlhu, ako aj charakteristiku ich odlišností a konštatoval, že Dohoda bolo vyhotovená „v písomnej forme, vyplýva z nej dôvod vzniku pohľadávky, výška pohľadávky a prísľub žalovaných dlh zaplatiť, čo má za následok, že záväzok trval aj v čase uznania. Obsahuje všetky náležitosti, ktoré zákon vyžaduje pre platné uznanie dlhu“.

Vzhľadom na viazanosť najvyššieho súdu dôvodmi mimoriadneho dovolania bolo potrebné vziať na zreteľ, že podané mimoriadne dovolanie konštatuje (len), že Dohoda mala všetky predpísané náležitosti, nespochybňuje však správnosť právneho záveru súdov, podľa ktorého je Dohoda neplatná vzhľadom na jej rozpor s dobrými mravmi (§ 3 ods. 1 a § 39 Občianskeho zákonníka). Vo všeobecnosti pritom ale platí, že aj taký právny úkon, ktorý má všetky zákonom vyžadované náležitosti, môže byť neplatný vtedy, keď sa prieči dobrým mravom. Súdov konštatovali, že Dohoda sa prieči dobrým mravom. Keďže správnosť právnych záverov súdov o tomto dôvode neplatnosti Dohody (t.j. o jej rozpore s dobrými mravmi) nebola v mimoriadnom dovolaní spochybnená, najvyšší súd sa touto otázkou nezaoberal.

Preskúmaním napadnutých rozhodnutí dospel najvyšší súd k záveru, že ich zrušením by sa nedosiahol účel mimoriadneho dovolania. Pri zaujimaní tohto záveru vychádzal najvyšší súd z nasledovného:

Podľa § 261 ods. 3 písm. d/ Obchodného zákonníka touto časťou zákona sa spravujú bez ohľadu na

povahu účastníkov záväzkové vzťahy zo zmluvy o predaji podniku alebo jeho častí (§ 476), zmluvy o úvere (§ 497), zmluvy o kontrolnej činnosti (§ 591), zasielateľskej zmluvy (§ 601), zmluvy o prevádzke dopravného prostriedku (§ 638), zmluvy o tichom spoločenstve (§ 673), zmluvy o otvorení akreditívu (§ 682), zmluvy o inkase (§ 692), zmluvy o bankovom uložení veci (§ 700), zmluvy o bežnom účte (§ 708) a zmluvy o vkladovom účte (§ 716).

Podľa § 387 ods. 1 Obchodného zákonníka právo sa premlčí uplynutím premlčacej doby ustanovenej zákonom.

Podľa § 397 ods. 1 Obchodného zákonníka ak zákon neustanovuje pre jednotlivé práva inak, je premlčacia doba štyri roky.

Podľa § 100 ods. 1 Občianskeho zákonníka sa právo premlčí, ak sa nevykonalo v dobe v tomto zákone ustanovenej (§ 101 až 110). Na premlčanie súd prihladne len na námietku dlžníka. Ak sa dlžník premlčania dovoľá, nemožno premlčané právo veriteľovi priznať.

Podľa § 101 Občianskeho zákonníka pokiaľ nie je v ďalších ustanoveniach uvedené inak, premlčacia doba je trojročná a plynie odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz.

Podľa ustanovenia § 5b zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa (ktoré nadobudlo účinnosť 1. mája 2014) orgán rozhodujúci o nárokoch zo spotrebiteľskej zmluvy prihlada aj bez návrhu na nemožnosť uplatnenia práva, na oslabenie nároku predávajúceho voči spotrebiteľovi, vrátane jeho premlčania alebo na inú zákonnú prekážku alebo zákonný dôvod, ktoré bránia uplatniť alebo priznať plnenie predávajúceho voči spotrebiteľovi, aj keď by inak bolo potrebné, aby sa spotrebiteľ týchto skutočností dovoľával.

Podľa § 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka (v znení účinnom od 1. mája 2014) ustanovenia o spotrebiteľských zmluvách, ako aj všetky iné ustanovenia upravujúce právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, použijú sa vždy, ak je to na prospech zmluvnej strany, ktorá je spotrebiteľom. Odlišné zmluvné dojednania alebo dohody, ktorých obsahom alebo účelom je obchádzanie tohto ustanovenia, sú neplatné. Na všetky právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, sa vždy prednostne použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka, aj keď by sa inak mali použiť normy obchodného práva.

V nadväznosti na citáciu vyššie uvedených ustanovení najvyšší súd poukazuje na základný zmysel a účel dovolania a mimoriadneho dovolania, ktorým je dosiahnuť preskúmanie právoplatného rozhodnutia vtedy, keď to zákon umožňuje, a v prípade, že v procese jeho preskúmania sa zistia zákonom stanovené dôvody pre zrušenie napadnutého rozhodnutia, dosiahnuť tiež zrušenie rozhodnutia, proti ktorému bol podaný tento mimoriadny opravný prostriedok (§ 243b ods. 2 O.s.p., resp. § 243b ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.).

Zrušenie rozhodnutia napadnutého dovolaním alebo mimoriadnym dovolaním nesmie byť však nikdy samoučelné a vždy musí viesť k vytvoreniu stavu, v ktorom bude možné odstrániť nesprávnosť procesného alebo hmotnoprávneho charakteru, ktorá bola dôvodom pre kasačné rozhodnutie najvyššieho súdu a nahradiť zrušené (nesprávne, nezákonné) rozhodnutie novým, zodpovedajúcim zákonu. Pokiaľ je však už pri preskúmaní napadnutého rozhodnutia zrejmé, že (napríklad v dôsledku zmeny v právnom poriadku, ku ktorej medzičasom došlo) bude súd, ktorému sa vec po zrušení jeho rozhodnutia má vrátiť na ďalšie konanie, musieť rozhodnúť rovnako ako v zrušovanom rozhodnutí, lebo iné rozhodnutie mu platný právny stav ani neumožní (t.j. ak súd po vrátení veci nebude môcť postupovať alebo rozhodnúť inak, ako pred zrušením jeho rozhodnutia), nemá kasačné rozhodnutie najvyššieho súdu opodstatnenie.

V preskúvanom prípade je - aj bez vyriešenia otázky, či je opodstatnená námietka generálneho prokurátora o tom, že premlčanie práva malo byť posudzované podľa ustanovení Obchodného (a nie

Občianskeho) zákonníka - zrejme, že ak by najvyšší súd zrušil mimoriadnym dovolaním napadnuté rozsudky a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie, musel by prvostupňový súd vziať na zreteľ § 5b zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa, pričom by ako „orgán rozhodujúci o nárokoch zo spotrebiteľskej zmluvy“ bol povinný prihliadnuť na zákonný dôvod, ktorý bráni priznať plnenie požadované žalobou. Mal by tiež zohľadniť § 52 ods. 2 vetu tretiu Občianskeho zákonníka, podľa ktorého všetky právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, sa vždy prednostne použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka, aj keď by sa inak mali použiť normy obchodného práva. Obe tieto ustanovenia nadobudli účinnosť 1. mája 2014 a právne predpisy, ktorých súčasťou sú, nemajú prechodné ustanovenia. To znamená, že od ich účinnosti sa vzťahujú aj na právne vzťahy založené pred týmto dňom.

Z vyššie citovaných ustanovení vyplýva, že v prípade zrušenia rozsudkov napadnutých mimoriadnym dovolaním by súd prvého stupňa (opäť) posudzoval plynutie premlčacej doby podľa ustanovení Občianskeho zákonníka, v dôsledku čoho by rozhodol tak, ako v rozsudku, ktoré generálny prokurátor navrhuje zrušiť.

Z týchto dôvodov najvyšší súd mimoriadne dovolanie zamietol (§ 243i O.s.p. v spojení s § 243b ods. 1 O.s.p.).

Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (viď § 148a ods. 1 a 2 O.s.p.). V danom prípade dal podnet na mimoriadne dovolanie žalobca. Vedľajší účastník v konaní o mimoriadnom dovolaní uplatnil náhradu trov tohto konania vo vyjadrení k mimoriadnemu dovolaniu z 25. novembra 2014 a tieto aj vyčísľil podľa vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“). Dovolací súd v zmysle § 142 ods. 1 O.s.p. priznal vedľajšiemu účastníkovi náhradu trov dovolacieho konania spočívajúcu v odmene advokáta (ktorý ho zastupoval už pred súdmi nižších stupňov) za jeden úkon právnej služby - písomné vyjadrenie k dovolaniu (§ 14 ods. 1 písm. b/ vyhlášky) vo výške 101,25 € (§ 10 ods. 1 vyhlášky), čo spolu s náhradou výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške 8,04 € (§ 16 ods. 3 vyhlášky) a 21,86 € DPH (§ 18 ods. 2 vyhlášky) predstavuje celkom 131,15 €. Žalovaní 1/ až 3/ nepodali návrh na priznanie náhrady trov konania o mimoriadnom dovolaní; najvyšší súd im vzhľadom na to nepriznal náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní (§ 243i ods. 2 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.